

درس اول

- ۱- چند نمونه از جلوه های زیبایی آفرینش و نعمت های خدا را در شعر بیان کنید:
زیبایی طبیعت و فصل بهار، میوه های رنگارنگ و...
- ۲- مفهوم ایه‌ی ۴۴ سوره‌ی اسرا با کدام بیت درسی تناسب دارد؟
با بیت: کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
- ۳- پیام بیت پایانی درس را توضیح دهید
پیام بیت پایانی این است که انسان باید راستگو و درست کار باشد چراکه کسانی که دروغ گو و درستکار نیستند هرگز به هدف خود نمی‌رسند (توصیه به راستگویی و درست رفتار کردن)

نوشتن صفحه ۱۵

- ۱- مترادف واژه های زیر را از متن درس بیابید و بنویسید.
شگفت، آگاهی، ستایش‌خداوند، شنونده، نادانی، انگور، رام، روز، مقصد، خوشبختی
شگفت: عجب آگاهی: تنبیه ستایش خداوند: تسبیح رام: مسخر شنونده: مستمع
نادانی: جهالت انگور: عنب روز: نهار خوشبختی: سعادت مقصد: منزل
- ۲- در بیت های زیر از کدام عناصر زیبایی سخن، استفاده شده است?
خبرت هست که مرغان سحر می گویند آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار?
تشخیص (جان بخشی به اشیا): حرف زدن مرغ سحر
تا کی آخر چو بنفسه سر غفلت در پیش؟ حیف باشد که تو در خوابی و نرگس، بیدار
چ: تنبیه، انسان، مخاطب: (در این مصراع غایب است) مشبه، چو: ادات تشبیه، بنفسه: مشبه
به: سر غفلت در پیش داشتن: وجه شبه آرایه تضاد: خواب و بیدار
- ۳- بیت دوم درس را در یک بند توضیح دهید.
آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
آفریده های خدا بسیار متنوع و گوناگون هستند. این آفریده ها با نظم و فلسفه خاصی
آفریده شده اند. انسان های عاقل با دیدن زیبایی های طبیعت و آفریده های خدا، به وجود
خالق بی همتا پی می بردند. یعنی آفریده های خدا باعث آگاه شدن انسان عاقل مش
وند. کسی که به وجود خداوند اعتراف نمی کند اصلاً دل ندارد.

((شعر کلیات سعدی—بخش قصاید صفحه ۱۳))

بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار خوش بود دامن صحراء و تماشی بهار
صبحی که طول شب و روز آن یکسان است اول بهار لذت بخش و دلپذیر است

آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
تمام دنیا آفرینش خداوند است و کسی که به وجود خداوند باور ندارد دلی ندارد

کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
همه هستی در حال ستایش خداوند هستند اما هر شنونده ای این رادر ک نمی کند

خبرت هست که مرغان سحرمنی گویند آخراًی خفته سراز خواب جهالت بردار
خرس ها هنگام آواز می گویند از خواب جهل و نادانی بیدار شو

تاکی آخر چوبنفشه سرغفت در پیش؟ حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
تاکی می خواهی مثل گل بنفسه سربه پایین باشی و هیچ خبر نداشته باشی حیف است

که تواند که وهد میوه الوان از چوب؟ یا که داند که بر آروگل صدبرگ از خار؟
جز خدا چه کسی می تواند از چوب خشک میوه های رنگارنگ به وجود آوردیا از خار گل صدبرگ
ایجاد کند

عقل حیران شود از خوشة زرین عنب فهم عاجز چودا ز حقه یاقوت انار
عقل از خوشة طلایی رنگ انگور شفت زده می شود و فهم از درگ میوه های انار که مثل
جو اهر هستند ناتوان می گردد

پاک و بی عیب خدایی که به تقدیر عزیز ماه و خورشید مسخر کند لیل و نهار
حداوندی که به فرمان عزیزو گرانقدر ش ما ه خورشید شب و روز را مطیع خود کرده است

ناقیامت سخن اندر کرم و رحمت او همه گویندویکی گفته نباید ز هزار
اگر باز همه موجودات ناقیامت شکر بگویند باز هم کم است

نعمت بار خدایا ز عذر دیرون است شکر انعام تو هر گز نکنید شکر گزار
آن قدر رحمت های خداوند بسیار است که انسان هر گز نمی تواند شکر گذار باشد

سعدیا راست روان گوی ساعت بر دند راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار
ای سعدی درست کاران ساعتمندان پیروز شدند توهم درست رفتار کن زیرا انسان بد کاران رابه
منزل نمیرسد

((شعر جان و خرد صفحه ۱۰))

معنای مصرع اول : به نام خداوندی آغاز می کنم که دو نعمت بزرگ عقل و جان را به انسان
عطای کرده است زیرا فکر و اندیشه انسان نمی تواند فراتر از این برود

معنای مصرع دوم : به ذهن و اندیشه انسان ، سخنی بالاتر از این خطور نمی کند که سخنش را
با نام پروردگاری آغاز کند که به انسان جان و خرد بخشیده است.

معنای مصرع سوم : خداوند متعال صاحب اسما و صفات و القاب متعدد و آفریننده‌ی جاو
مکان (عالی هستی) است.

معنای مصرع چهار : اوست که روزی دهنده موجودات عالم و هدایت کننده آنهاست.

معنای مصرع پنجم : خداوند متعال افلک هفتگانه (قمر، عطارد، ناهید، خورشید، مریخ،
مشتری، زحل) و آسمان در حال حرکت را آفرینده است

معنای مصرع ششم : و اوست که به خورشید و ماه و ستارگان نور و روشنی بخشیده است.

معنای مصرع هفتم : با چشمان و وجود جسمانی و مادی نمی توان خدا را درک کرد

معنای مصرع هشتم : پس برای این کار بیهوده به چشمانت زحمت مده.

معنای مصرع نهم : انسان حتی با افکار تیزو اندیشه های باریک بین نیز نمی تواند به وجود
خداوند متعال دست یابد

معنای مصرع دهم : زیرا که ذاق اقدس پروردگار فراتر از محدوده اسما و نام ها و مکان ها
است. (خداوند لامکان است).

معنای مصرع یازدهم : هیچ کسی نمی تواند خداوند متعال را آنگونه که شایسته درگاه اوست،

معنای مصرع دوازدهم : ستایش کند پس تو باید کمر بندگی و اطاعت از او به میان بیندی و در
بندگی و عبادت او تلاش کنی.

معنای مصرع سیزدهم : هر کس دانش کسب کند در زندگی موفق خواهد بود

معنای مصرع چهاردهم : با کسب علم فرد پیر مانند جوانی توانا زنده خواهد بود
سجاد اسکندری

درس دوم

۱- منظور از واژه‌ی آیات در جمله‌ی «پس اندر این آیات تفکر کن» چیست؟
نشانه‌ها و پدیده‌های عالم هستی

۲- عبارت «هریکی را آن چه به کار باید داد.» را توضیح دهید؟
به هر کدام از موجودات آن چه لازم بوده داده است.

۳- بند پایانی درس (و مثل تو چون مورچه‌ای) چه ارتباطی با درک شگفتی‌های هستی دارد؟

این که انسان مثل مورچه‌ای است که اگر در آیات الهی و موجودات اطراف خود تفکر نکند قادر به شناخت عظمت آفرینش و شگفتی‌های عالم هستی نخواهد بود.

نوشتن صفحه ۲۱

جواب ۱ به ترتیبی که در کتاب نوشته شده است:

محیر - قوس قزح - آفرینش - میغ - بساط - معرفت

جواب ۲ :

الف) سنگ: هسته سخت : وابسته پیشین آب : هسته طیف : وابسته پیشین

ب) این: وابسته پیشین ← صفت اشاره همه: وابسته پیشین صفت مبهم آیات: هسته

ج) چه: وابسته پیشین ← صفت تعجبی خلقت: هسته شگفت انگیزی: وابسته پسین

د) کدام: وابسته پیشین ← صفت پرسشی مستمع: هسته اگاه : هسته

((شعر پرواز صفحه ۲۲))

۱. مرغ با فروتنی از کرم پرسید: تا کی در پیله‌ی خویش می‌مانی و تار می‌بافی؟
۲. تا کی می‌خواهی گوشه‌گیر، در کنج خلوت خود باشی؟ و تا کی در زندان در بسته‌ی تن (پیله‌ی کرم ابریشم) می‌مانی؟
۳. کرم پاسخ داد: من در فکر رهایم و به همین سبب به این حالت خمیده (در پیله) خلوت کرده ام و نشسته‌ام.
۴. هم سن و سال‌های من پروانه شدند و از این قفس پرواز کردند و دیدنی و زیبا شدند.
۵. من در زندان و خلوت نشسته‌ام تا بمیرم یا (پروانه شوم) و پر و بالی برای پریدن در آورم.
۶. اکنون مرغ خانگی چه بر سر تو آمدہ که هیچ تلاشی نمی‌کنی و پرواز نمی‌کنی؟

(مرغ خانگی نمی‌تواند پرواز کند)

درس سوم

خودارزیابی

- ۱- نویسنده به چه نوع ارتباط هایی در دوران نوجوانی اشاره کرده است ؟
ارتباط با خود ، یعنی توجه به لباس ، قد و قامت ، لاغری یا چاقی ، عواطف و احساسات درونی ؛
ارتباط با دیگران که وابسته به نیاز درونی اوست تا نقد و نظر دیگران را درباره ای رفتار و کردار
خود بداند.
- ۲- ویژگی های مشترک آینه و دوست را بیان کنید.
هر دو در کمال راستی و صداقت ، عیب و حسن آدم را نشان می دهند و بازگو می کنند.
- ۳- به نظر شما چه ارتباطی میان متن و شعر درس وجود دارد ؟
هر دو آدمی را به غنیمت دانستن دوران جوانی و نوجوانی و تلاش در کسب خوبی ها و فضایل
دعوت می کنند.

نوشتن صفحه ۲۸

جواب ۲:

پیچیدن از راه راست کنایه از منحرف شدن از راه خوبی و درست /
کج رفتاری کردن

جواب ۳:

الف) پرسش انکاری (استفهام تاکیدی)

ب) پرسش انکاری (استفهام تاکیدی)

الف) پرسش تاکیدی

دلیل) زیرا هر سه مورد پرسش مطرح شده جواب مشخص است
و فقط برای تاکید امده است.

((شعر کار و شایستگی صفحه ۲۶))

بیت ۱

دوره جوانی دوره کار و شایسته بودن است دوره‌ی غرور و خیال بافی نیست.

بیت ۲

دوره‌ی جوانی مثل کالایی است که وقتی ان را از دست دادی در بازار همچین کالای گرانبهای وجود ندارد.

بیت ۳

دوره‌ی جوانی را با ارزش بدان و به جز راه حقیقت و درست را جست و جو مکن زیرا فرصت یک بار است و بار دیگر وجود ندارد

بیت ۴

از راه راست بر راه کج منحرف نشو وقتی (برای رسیدن به مقصد) در وجود دارد دیگر نیاز به (کج روی و انحراف) دیوار نیست

بیت ۵

بردباری و تلاش را از انسانهای ازاده و جوانمرد یاد بگیر زیرا اموختن عیب و ننگ نیست

بیت ۶

تا زمانیکه در دل تو تیرگی و الودگی گناه و غفلت وجود ندارد (از فرصت استفاده کن) واز روی اگاهی و بینش (و با چشم دل) به خود توجه کن (برای خودشناسی و پاکسازی درون از بدی‌ها تلاش کن)

بیت ۷

دانه و خوش به مرور زمان تبدیل به خروار (تعداد بسیار زیاد) میشود هر خوش که از ابتدا زیاد نیست. (مفهوم این بیت به برباری و شکیابی و تلاش پی در پی سفارش میکند. یاداور ضرب المثل: قطره قطره جمع گردد و انگهی دریا شود

بیت ۸

همه‌ی کار روزگار درس و پند دادن است افسوس که شاگرد هوشیار و اگاهی (برای پند گیری) وجود ندارد

درس چهارم

خودارزیابی صفحه ۲۷

۱- در هنر درس جه کسانی به عنوان مشاوران خوب ، معرفی شده اند ؟

بدر و مادر ، معلمان دلسوز ، مریم‌ان با تجربه

۲- در سخن امام حواد (ع) تشبيهی به کار رفته است . این تشبيه را توضیح دهید .

امام حواد (ع) فرموده اند : « از همنشینی با بدن ، پرهیز کن که هم چون شمشیر برخنه ، ظاهرش زیبا و اثرش رشت است » ایشان دوستان بد را از دوچهت مثل شمشیر دانسته اند یکی از جهت ظاهر که زیبا خوش قد و قامت و درخشنده است دیگر از جهت تأثیری که به حای می گذارد که چون نتیجه‌ی استفاده از شمشیر ، قتل و خون ریزی است . اثرش مثل هم نشینی با انسان های بد ، رشت ، نایستد و زیان بار است .

۳- به نظر شما چرا سعدی ، بسر نوح (ع) را با سگ اصحاب کهف ، مقایسه کرده است ؟

چون خواسته بگوید حتی فرزندان بیامران نیز اگر با بدن همدلی و هم نشینی کنند ، مقام و منزلت خوبش را از دست می دهند و از آن طرف اگر حیوان بی ارزشی چون سگ با خوبان و نیکان ، همدلی و همراهی کند ارزش و اعتبار می یابد .

درس ششم

خودارزیابی صفحه ۵۲

- ۱- انسان به هنگام سخن گفتن دیگران ، به نکاتی باید توجه کند ؟
حرف کس را قطع نکند ، در گفت و گوی دیگران دخالت و دقّت نکند و به حرف دیگران دزدیده گوش نکند.
- ۲- بیت زیر با کدام بخش درس ارتباط معنایی دارد ؟
بنی آدم اعضای یکدیگرند
که در آفرینش ز یک گوهرند
- این بیت سعدی با این بخش از درس (متن اول از قابوس نامه) ارتباط دارد « به غم مردمان ، شادی مکن تا مردمان نیز به غم تو شادی نکنند ، داد ده تا دادیابی ، خوب گوی تا خوب شنوی »
- ۳- یک زندگی موفق دارای چه ویژگی هایی است ؟
برنامه ریزی شده ، تعاون و همکاری - آرامش خاطر - موقّفیت در کارها

نوشتن صفحه ۵۴

جواب ۱:

اتهام: تهمت اقنان: قانع طعن: مقدم: متقدم
 استماع: سمع مقطوع: قطع مطلب: طالب مقتدر: قادر
 مجتهد: جهد اصیل: اصل

جواب ۲:

فعل	دارم	میتویسم	بخواهد	بیندید	پیشورد	پیشزید	میشود	میباشد
نوع	مشارع	مشارع	مشارع	مشارع	مشارع	مشارع	مشارع	مشارع
فعل	اخباری	اخباری	اخباری	اخباری	اخباری	اخباری	اخباری	اخباری

جواب ۳:

داشتن اصل و نسب پدر و مادر باسواند خاندان اصیل و ... خوب است اما اگر انسان از گوهر وجودی خود و از گوهر تنش استفاده کند و با تلاش گوهر اکتسابی خود به جایی برسد و گوهر تن داشته باشد بهتر است زیرا همیشگی است.

درس هفتم

- 1- چه چیزی بذیرش سختی‌ها را برای حافظ آسان کرده است.
این که اوضاع عوض می‌شود و احوال روزگار دائماً یکسان نیست.
- 2- انسان عاقل در برابر حوادث و مشکلات زندگی، چگونه باید رفتار کند؟
با خون سردی، تدبیر و هوشیاری، در صدد حل مشکلات برأید.
- 3- بیت زیر را کدام کی از بیت‌های درس ارتباط بیشتری دارد
غواص اگر اندیشه کند کام نهنگ هرگز نکند در گرانمایه به چنگ(سعدي)
ای دل، اگر فنا و نابود هستی برکند
چون تو را نوح است کشتیان، ز توفان غم محور

((شعر پرتوی امید صفحه ۵۸))

۱. روزی می رسد که یوسف گم شده به زادگاه خود باز گردد. پس بهتر است غم نخوری. در ان روز غم‌ها و اندوه‌های تو همه به شادابی تبدیل می گردند. پس بهتر است غمگین نباشی.
۲. ای دل رنج کشیده، بیهوده ناراحتی به خود راه مده. مطمئن باش حالت بهتر می شود. پس وضع خود را بدتر از این مکن. این پریشان حالی و آشفتگی تو ببیود می یابد و همه چیز به ارام و قرار و نظم خود دست پیدا می کند.
۳. اگر چرخش زمانه مدقی طبق خواسته‌ی ما به گردن در نیامد، ولی مطمئن باش که حال زمانه به یک شکل باقی نمی ماند پس ناراحت نباش و اندوه نخور.
۴. ای انسان! نا امید مشو. زیرا تو از رازهای پنهانی خبر نداری، بدان که در عالم غیب و ملکوت سرنوشت‌ها و مقدرات پنهانی وجود دارد. پس ناراحت مباش و اندوه مخور.
۵. ای دل! اگر نیستی و نابودی همه جهان را از بین ببرد تو نباید غمگین باشی و ادوه بخوری زیرا حضرت نوح ع کشتبیان توست و تو به او تکیه کرده ای پس تو را سالم به سر منزل مقصود می رسانند.
۶. اگر هدف تو از اینکه در بیابان به حرکت در آمده ای رسیدن به کعبه و خانه‌ی خداست پس از رنج و دردی که در راه به آن‌ها گرفتار می شوی (مانند خار مغیلان) ناراحت مشو. و اندوه مخور
۷. اگر چه راه بسیار نا امن و خطرناک است و مقصد بسیار دور است ولی هیچ راهی نیست که بی پایان و بی سرانجام باشد پس ناراحت نباش و اندوه نخور.
۸. ای حافظ! تا زمانی که با تهی دستی و تنها یی و در شب‌های تاریک مشغول ذکر خداوند و دعا و قرائت قرآن هستی، به دلت غم راه مده اندوه نخور.

درس هشتم

((شعر متن درس صفحه ۶۵ و ۶۶))

همی خواهم از کردگار جهان
معنی: از خدای بزرگ که آفریننده جهان است و پنهان و آشکار جهان را می شناسد، می خواهم.

که باشد ز هر بد، نگهدارنام
معنی: خدا شما را از هر گزند و آسیب در امان نگه دارد و همیشه نیک نامی یار و یاور تان باشد.

صفحه ۶۵

ندانی که ایران، نشست من است
معنی: نمیدانی که سرزمین ایران محل زندگی و حکومت من است، سراسر جهان گسترده زیر دست من و تحت فرمانروایی من است.

همه یکدلانند، بیزان شناس
معنی: مردم ایران در هر قوم و قبیله ای که هستند، خدای یگانه را پرستش می کنند و با نیک نامی از بدی و پلیدی هراسی ندارند و یکدلند.

دریغ است ایران که ویران شود
معنی: حیف است که ایران از بین برود و محل زندگی پلنگ ها و شیرها شود. (محل زندگی و اشغال دشمنان گردد)

چو ایران نباشد، تن من مباد
معنی: اگر قرار است ایران نباشد، من نیز نباید زنده باشم. نه تنها من، بلکه در این سرزمین کسی زنده نباشد بهتر است. (با نبود سرزمین ایران، دیگر ایرانی وجود نخواهد داشت.)

همه سر به سر، تن به کشتن دهیم
معنی: اگر ما یک به یک کشته شویم و در راه وطن جان افسانی کنیم و شهید شویم، بهتر از آن است که کشور عزیزمان به دست دشمن بیفتد.

هیت ۱ :

کودکی از جمله آزادگان رفت برون با دو سه همزادگان
معنی : کودکی از خانواده انسان های نجیب و اصیل با دو سه نفر از هم سن و سالهای خودش ، برای بازی کردن ، بیرون رفت .

هیت ۲ :

پای چون در راه نهاد آن پسر پویه همی کرد و درآمد به سر
معنی : وقتی که آن پسر بچه شروع به حرکت و دویدن کرد ، با سر به زمین خورد .

هیت ۳ :

پایش از آن پویه در آمد ز دست مهر دل و مهره ی پشتیش شکست
معنی : به هنگام دویدن ، کنترل خود را از دست داد و مهره ی کمرش شکست و علاقه اش به بازی از بین رفت .

هیت ۴ :

شد نفس آن دو سه هم سال او تنگ تر از حادثه ی حال او
معنی : به خاطر این حادثه (زمین خوردن آن کودک) آن دوستان هم سن و سالش ، احساس ناراحتی و اندوه می کردند .

هیت ۵ :

آن که ورا دوست ترین بود گفت در بن چاهیش بباید نهفت
معنی : نزدیک ترین دوستش گفت : باید او را در داخل چاهی عمیق ، بیندازیم .

هیت ۶ :

تا نشود راز چجو روز آشکار تا نشویم از پدرش شرمسار
معنی : تا این حادثه برای کسی آشکار نشود و ما پیش پدرش شرمنده نشویم .

هیت ۷ :

عاقبت اندیش ترین کودکی دشمن او بود از ایشان یکی
معنی : یکی از بچه هایی که دشمن او بود ، کودکی آینده نگر و زیرگ بود .

هیت ۸ :

گفت : « همانا که درین همراهان صورت این حال نمایند نهان »
معنی : آن کودک آینده نگر گفت قطعاً این موضوع در میان این دوستان همراه ، پنهان نمی ماند .

هیت ۹ :

چون که مرا زین همه دشمن نهند تهمت این واقعه بر من نهند
معنی : چون که از میان همه بچه ها ، مرا دشمن او می دانند ، پس به من بد گمان می شوند .

هیت ۱۰ :

زی پدرش رفت و خبردار کرد تا پدرش چاره ی آن کار کرد
به سوی پدرش رفت و او را از ماجرا آگاه کرد تا این که پدرش برای آن کار ، چاره ای بیندیشد .

هیت ۱۱ :

هر که در او جوهر دانایی است بر همه چیزش توانایی است
معنی : هر کسی که در او گوهر دانایی وجود دارد ، توانایی انجام هر کاری را دارد .

هیت ۱۲ :

معنی : دشمن دانایی که سب غم و اندوه انسان باشد ، از دوست نادان بهتر است .

۱- چرا میهن را به مادر تشبیه می‌کنند؟ چون همانند مادر کرامی، بزرگ و عریز است و همایی ندارد. زندگی فرزند وابسته به مادر است، زندگی مردم نیز وابسته به میهن است. فرزند بدون مادر پا به هستی نمی‌گذارد. ملت نیز بدون میهن، وجود خارجی ندارند. میهن و مادر هر دو فرزندان خود را در آغوش می‌کشند.

۲- به نظر شما منظور از دو سویه بودن رابطه مادر و فرزند چیست؟ چون هم مادر، فرزند را دوست دارد و به خاطر فرزند از جان و مال خود می‌گذرد و هم فرزند، نسبت به مادر مهر و محبت دارد؛ بنابراین این رابطه دو طرفه است.

۳- یک جامعه همدل چه ویژگی‌هایی دارد؟ اعضای آن یک صدا هستند و با همه تقاوتهای فکری که دارند، یک دل هستند. اعضای جامعه یک دل با هم، هم فکری می‌کنند و برای پیشرفت جامعه برنامه‌ریزی می‌کنند و به سوی پیشرفت قدم برمی‌دارند.

۴- چرا باید از وطنمان پاسداری کنیم؟ چون بدون وطن، ملت و مردم هم معنا ندارند و متعدد نمی‌شوند؛ همچنین ناآرامی و هرج و مرج در وطن باعث هرج و مرج و آشوب در زندگی مردم و از بین رفتن عزت و ریختن خون انسان‌های بی‌گناه می‌شود.

۱- ده واژه مهم املایی متن درس را بایبید و بنویسید.

جلوه‌های مهربانی، شوق انگیز، نظام اسلامی، اقلیت‌های مذهبی، هم‌زیستی، گزند، اهرمن خویان، رزمش، هراس، می‌غزند

۲- در گروه‌های اسمی مشخص شده، هسته، وابسته و نوع آنها را بنویسید.

الف) فرزندان در پرتو گرم و گوارای مادر جان می‌گیرند.
هسته وابسته پسین وابسته پسین
(صفت بیانی ساده) (مضاف‌الیه)

ب) در همین دوران دفاع مقدس. ایرانیان همه برای وطن، تن را سپر کرده‌اند.

وابسته پیشین هسته وابسته پسین (دفاع مقدس)
(صفت اشاره) هسته وابسته پسین
(صفت بیانی ساده)

۳- پیام عبارت زیر را بنویسید.

«ایران ما به گلستانی می‌ماند که در دل و دامان خود، عزیزکانی را می‌پروراند و شیره جان خویش در کامشان می‌دارد.» انسان‌های آزاده با تمام وجود در دامان سرزمین عزیzman رشد می‌کنند و حس انسان‌دوستی، وطن‌دوستی و غیرت را از پدران سرزمینشان به ارث می‌برند.

۴- حمله و بیت‌های زیر را از نظر رابطه تضاد معنایی واژه‌ها بررسی کنید و نتیجه را بنویسید.

حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
(سعدي)

تا کنی آخر چو بنشه، سر غفلت در پیش

خواب ≠ بیدار

ور تواضع می‌کنی با مردم درویش کن
(شمس الدین محمد چوین)

گر تکبر می‌کنی، با خواجه‌گان سفله کن
تکبر ≠ تواضع، خواجه‌گان سفله ≠ مردم درویش

به آزار موری، نیز زد جهان
(فردوسی)

به نزد مهان و به نزد کهان
مهان ≠ کهان

... با آرامش آن آرمیده‌اند و در آشوبش بی قراری کرده‌اند.

آرامش ≠ آشوب، آرمیده‌اند ≠ بی قراری کرده‌اند
در این تضادها از روش‌نگری و زیبا، لطفات استفاده شده است و رابطه معنوی برقرار شده است. دامنه معنا و جذابیت فضای معنایی در بیت‌ها و نوشته‌های بالا برقرار است.

درس نهم

- ۱- چرا هم کلاسی خواجه نصیر به او لقب «کوه آهن» داد؟ زیرا معتقد بود او خستگی نمی‌شناشد و با اینکه دوازده سال بیشتر ندارد، نیمی از روز را در محضر یک استاد و نیمی دیگر را در محضر استاد دیگری می‌گذراند، ولی آثار خستگی در چهره‌اش نمایان نمی‌شود.
- ۲- ویزگی‌های اخلاقی ابوریحان و خواجه نصیر را مقایسه کنید. هر دو بزرگوار پشتکار و همت زیادی در فرآگیری علم و دانش داشتند؛ هر دو پیگیر مسائلهای علمی بودند؛ هر دو خواستار دانستن علم بودند تا خواندن آن، یاد گرفتن مشتاقانه مسائل علمی، یادگیری در همه حال و در همه وضعیت‌ها و در همه شرایط.
- ۳- به نظر شما راز موفقیت، در زندگی امروز چیست؟ داشتن همت و پشتکار، برنامه‌ریزی، تلاش و کوشش، تفکر و به کار بردن تجربیات دیگران.
- ۴- شما چه کسان دیگری را می‌شناسید که مانند ابوریحان و خواجه نصیر به علم و علم‌آموزی اهمیت می‌دادند؟ سرزمین عزیز ما پر از انسان‌های عالم و داشمند است. دانشمندانی مانند محمد بن زکریای رازی، ابوعلی سینا و
- ۵- نوع رابطه معنایی (متراffد، متضاد) کلمه‌های زیر را مشخص کنید.

متراffد	فراست، زیرکن	متضاد	جاهل، دانا
متضاد	بلندآوازه، گمنام	متضاد	فروزان، بی‌فروع
متراffد	بحث، گفت و گویی	متراffد	نقره‌فام، سیمگون

۶- مانند نمونه جدول زیر را کامل کنید.

فعال	زمان	نوع	شمار	شخص	بن
شیدم	گذشته	ساده	فرد	اول شخص	شید
من خنده‌دم	گذشته (ماضی)	جمع	جمع	اول شخص	خنده‌دم
کفته‌اند	گذشته (ماضی)	جمع	تلقی	سوم شخص	گفت
پرسید	حال (مضارع)	جمع	التزامي	دوم شخص	پرسی
دارد من تویسید	حال (مضارع)	فرد	مستمر	سوم شخص	نویس

۷- جمله زیر با کدام قسمت درس، ارتباط معنایی بیشتری دارد؟ دلیل آن را بنویسید.

«انسان بلند همت تا پایه‌ای بلند به دست نیاورد، از پای طلب نشینید». (کلیله و دمنه) روزها می‌گذشت و هر روز درخت وجود نصرالدین پربارتر می‌شد؛ اما هر چه بیشتر می‌آموخت، عشق و علاقه‌اش به دانش‌اندوزی نیز بیشتر می‌شد. به تشهه‌ای می‌مانست که ساعتها در بیانی خشک و زیر نور خورشید فروزان مانده است و سپس به آب می‌رسد؛ ولی هرچه از آن می‌نوشد گویی تشهه‌تر می‌شود.

۸- آرایه‌های ادبی هر هیارت را مشخص کنید.

الف) هر روز درخت وجود نصیرالدین، پربارتر می‌شد.

تشییه: درخت وجود

ب) همه یک صد نام او را زبان می‌رانند.

کنایه: بر زبان راندن کنایه از مشهور شدن

واژه‌ها و ترکیب‌های مهمه املایی:

وایسین لحظات، تل رنجور، باقی رمق، شمع وجود، دوستی فقیه، بالین وی، اندوهی بسیار دست نواش، سر و رویش، کلمات مقطع، تمثیل کرد، مسائل علمی، اعتراض و تعریض، درگذرم، مستله بازگفت، شیون برخاست، بلندآوازه، ابوریحان بیرونی، قرن پنجم هجری، شیوه علم‌جویی، اطلب العلم من المهد الى اللحد، گهواره و مهد، نصرالدین، لوح و کتاب، زیر بغل، مطالعه و تحقیق، بحث و مناظره، حل مستله، مغز کوچک، تفکر و اندیشه، محضر استاد، چهاردهسواری، طنین پرسن، خورشید فروزان، هوش و فراست، استاد حاسب، استاد حمزه، رخسار و چهره، کنار باعچه، شهر توں، ستار گار نقره‌فام، ظرفی سیمگون، غرق اندیشه، فضای بیکران، راز موفقیت، خسته و آزده، مشتاقانه، آموختن

درس دهم

- ۱- گدام قسمت از درس، اشاره به شهید «حسین فهمیده» دارد؟ خون میان سنگر آزادگان جوشید/ مثل یک موج خروشان
نهاد/ کودکی از دامن این موج پیرون جست/ از کمند آزوها رست/ چشم او در چشم دشمن بود/ دست او در دست نارنجک
آمی‌سای دشمن امن حسین کوچک ایران زمینم/ یک تنہ با تانک‌هاتان در کمینم/ مثل کوهی آهینم
- ۲- درباره این مصraig شعر «آن طرف نصف جهان، با تانک‌های آتشین در راه» توضیح دهد. در جنگ هشت ساله ایران و عراق، بیشتر کشورهای جهان از رژیم عراق حمایت می‌کردند. این کشورها سلاح‌های جنگی، نیروهای نظامی و... را به کشور عراق می‌دادند.
- ۳- چه شباهت‌هایی بین این درس و درس هفتم (هم زیستی با مام میهن) وجود دارد؟ هر دو درس ما را به حمایت و دفاع از وطن تشویق می‌کنند و اینکه فرزندان هر ملت از خاک عزیز خود دفاع می‌کنند و خود را فدای مام میهن می‌نمایند

درس یازدهم

- ۱- چرا پدر رابعه، شب تولد او دلشگ خوابید؟ چون نتوانسته بود برای خانواده اش رونمایی کرده باشد.
- ۲- چه عنوان های دیگری می توان برای این درس انتخاب کرد؟ زن با خدا زن کامل، انسان متوکل و
- ۳- مهم ترین ویژگی های اخلاقی رابعه چه بود؟ انصی بودن به رضای خدا، توکل به خدا، شکرگزار نعمت های خدا بودن، فروتنی در مقابل خدا.
- ۴- چگونه می توان انسان کاملی بود؟ با توکل و ایمان به خدا؛ یعنی اینکه خدا را در همه حال و همه کار با خود همراه کردن و هر کاری را برای رضایت لو انجام دادن.

۱۰۸

درس دوازدهم

۱- منظور از جمله «خداوند به دل‌ها و کرداران می‌نگرد» چیست؟ خدا از همه کارها خبر نارد و برای خدای بزرگ سی و عمل بندگان بسیار مهم است نه ظاهر کار. چه بسا کارهایی که ظاهر خوبی دارند اما در نیت برای خدا نیستند. فقط ظاهراً شان برای خداست.

۲- این درس را با درس پنجم (آداب زندگانی) مقایسه کنید و شباهت‌های آن را توضیح دهید. درس پنجم هم مانند همین درس است. مسلم است که پیروان حضرت رسول افکار مبارک ایشان را به کودکان خود توصیه کنند.

۳- بیت زیر با کدام بخش درس، ارتباط دارد؟

کمال است در نفس انسان، سخن

تو خود را به گفتار، ناقص مکن

(بوستان سعدی)

ای ابوذر، به اندازه نیاز، سخن بگوی.

۴- از کدام قسمت درس بیشتر خوشتان آمد و لذت بردهید؟ ای ابوذر، اگر درباره چیزی که به آن علم نداری، از تو پرسیده شود، بگو نمی‌دانم تا از پیامدهای ناگوار آن در امان بمانی. شما هم نظر خودتان را بنویسید.

۱- مترادف واژه‌های زیر را در متن درس بیابید و بنویسید.

سعادت	↔	خوبی‌بختی
غیر	→	طنین
غنیمت شمردن	↔	بهره بردن
بلند مرتبه	→	متعال
مشتاق	↔	آرزومند
دانش	→	علم

۲- مانند نمونه، جدول زیر را کامل کنید.

مصدر	اول شخص مفرد	دوم شخص مفرد	سوم شخص مفرد	سوم شخص جمع	دوم شخص جمع	اول شخص مفرد	دوم شخص مفرد	سوم شخص مفرد	ماضی استمراری	ماضی ساده	ماضی نقلی
خواندن	خواندم	خواندی	خواندی	خوانده‌اند	خوانده باشید	خوانده باشید	خواندی	خواندی	می‌خوانم	می‌خواند	خوانده‌اند
گفتن	گفتم	گفتی	گفت	گفته‌اند	گفته باشید	گفته باشید	گفتم	گفتی	می‌گفتم	می‌گفت	گفته‌اند
شنیدن	شنیدم	می‌شنیدی	می‌شنیدی	شنیده‌اند	شنیده باشید	شنیده باشید	شنیدم	می‌شنیدی	می‌شنیدم	می‌شنید	شنیده‌اند
دیدن	دیدم	می‌دیدی	می‌دیدی	دیده‌اند	دیده باشید	دیده باشید	دیدم	می‌دیدی	می‌دیدم	می‌دید	دیده‌اند
گرفتن	گرفتم	می‌گرفتی	می‌گرفت	گرفته‌اند	گرفته باشید	گرفته باشید	گرفتم	می‌گرفتی	می‌گرفتم	می‌گرفت	گرفته‌اند
اوردن	اوردم	می‌آوردی	می‌آوردی	آورده‌اند	آورده باشید	آورده باشید	اوردم	می‌آوردی	می‌آوردم	می‌آورد	آورده‌اند

با توجه به متن، گاهی اوقات تنهایی پسندیده است، در این باره دو بند بنویسید. تنهایی در جایی پسندیده است که آدمی در آن اوقات فکر و اندیشه کند و درباره زندگی، خود و اطرافیان فکر کند. در تنهایی بودن و به خود آمدن در خود نگریستن بسیار ارزشمند است. اگر هنگام با هم بودن گناه می‌کنیم، غبیت و دروغ بر زبان جاری می‌کنیم. پس تنهایی نعمتی ارزشمند است که باید قدرش را بدانیم.

حکایت

واژه‌نامه

پست، بی‌ارزش، خوار	حقیر:
خدمت‌گزار	خادم:
دور کردن، راندن	دفع کردن:
ج رعیت، مردم	رعایا:
راه، قصد، صورت	وجه:

به لخاطر تو	از بهر تو:
فرمانده، فرمان رو	امیر:
ترس، بیم	اندیشه:
غروم و خودبینش	تکبر:
کیسه بزرگ	توپره:

درس سیزدهم

معنی شعر ۱۰۵

آشنای غریبان

از شادابی تو که چشم‌ها پر جنب جوش است از مظلومیت تو است که موج‌ها ارام است
انسان‌های تشنه علم را تو سیر را ب میکنی کشیدن رنج‌های ریگ‌ها بیابان به دلیل
صبر تو است
با شنیدن نام تو گیاهان رشد میکنند و شاداب می‌شوند به این دلیل است
که برگ باران تورا می‌شناسند
تو هم گل‌های باعث شهادت را می‌شناسی و هم تمام گل‌ها (شهیدان) تورا
می‌شناسن

دیگر غریب بودن تمام به پایان رسید تو آشنای بی اشنا یان هستی
کاش من هم در زمان تو زندگی می‌کردم خیابان‌های مشهد مقدس از تو شناخت دارن

معنی شعر کتابه فارسی صفحه ۱۰۶

معنی: بار سیدن زمان تولد حضرت مهدی {عج} گویی بهار جان بخش از راه رسید
و جان‌ها زنده شدند. پس از جای خود بلندشو زیرا عید عارفان و عاشقان از راه رسید
۲: با حامعه ویژه عارفان و درویشان ارام و ساکت در گوشه‌ای منشین به پا خیز زیرا
جهان از نو زنده شده است

۳: گلستان از شادی طرب پراز گل‌های لاله شده است زیرا پادشاه زمین و اسمان از راه
رسیده است

۴: اماده باش که مطابق فرمان او باشی و به هوش که نجات بخش تمام هستی از راه
رسید

- ۱- چرا شاعر می‌گوید: «فصل غریبی سرآمد؟» زیرا امام رضا (ع) در شهر خراسان بیگانه و تنها نیست و هر سال میلیون‌ها زائر دارد که آنها نیز به نوبه خود در آن شهر غریب هستند.
- ۲- در شعر دوم، برای میلاد امام زمان (عج) چه توصیف‌هایی به کار رفته‌اند؟ ۱- تولد او به بهار تشبیه شده است.
۲- روز عید عاشقان و عارفان است. ۳- انگار بر جهان جانی دوباره دمیده شده است. ۴- تمام گلستان پر از گل لاله شده است. ۵- نجات‌بخش مردم جهان به دنیا آمده است.
- ۳- رهبران جامعه اسلامی، چه نقشی در هدایت مردم دارند؟ دل‌های آنها را بیدار می‌کنند. راز و رمز زندگی صحیح را به آنها می‌آموزند، از گمراهی‌ها و نادانی‌ها نجات‌شان می‌دهند و
- ۴- چگونه می‌توان به شناخت اولیای خدا دست یافت؟ با تفکر و تعقل در سیره و روش زندگی آنها و تدبیر در سخنان حکمت‌آمیزشان.

۱۳۸۹

درس چهاردهم

خدا یا ولی دارم که خواستار و خواهان محبت است. از دل من بازار مهرو محبت کرم
است

برای دلم لباس به اندازه دوخته ام. لباس دلم با تارو پود محبت بافته شده است
هم درد و هم درمان از دوست خداست رسیدن به یار و دوری از یار هردو از دوست است

اگر قصاب پوستم را از تنم جدا کند هرگز جانم از دوست جدا نمی شود

گاهی گذر به قبرستان می افتد در انجا ارامگاه مردم ثروتمند و نیازمند رامی دیدم
می دید که هیچ انسان نیازمندی بدون کفن دفن نشده است همچنین هیچ انسان
ثروتمندی بیشتر از یک کفن با خود نبرده است.

ای دل، چرا از خداوند پاک و منزره بیخبری از این بی خبری چه فایده ای میبری

واز این که فرمانبره نفس اماره و شیطان هستی، چه استفاده ای میبری
ارزش انسان بالاتر از ارزش فرشته هاست تو قدرت و منزلت و ارزش خودت را نمی
دانی، چه فایده ای دارد

کاری نکن که با مشکل رو برو شوی و دنیا به این بزرگی در نظرت دتنگ و تاریک باشد
اغز زمانی که در روز قیامت پرونده ای را بررسی میکنند و نامه‌ی اعمالت را میخوانند
تو نامه‌ی خود را ببینی و خجالت بکشی

درس شانزدهم

۱- چرا شاعر می‌گوید: انسان باید دشمن هم داشته باشد؟ دوستان همواره سعی می‌کنند که یکدیگر را تأیید کنند و همین تأیید و تصدیق دوستانه سبب می‌شود که خیلی از ایرادها و نقایص فرد پنهان بماند، اما دشمنان به هر دلیل نکاتی را یادآوری می‌کنند که سبب می‌شود غرور کاذب فرد شکسته شده و متوجه نقایص خود شود و در صدد رفع عیوب‌هایش برآید.

۲- چرا پول ارباب بدی است ولی خدمتگزار خوبی است؟ اگر ثروت و پول بر انسان حاکم باشد، آگاهی و معرفت را از انسان خواهد گرفت و انسان را به هر سمت و سویی خواهد کشاند. انسان باید پول و ثروت را در اختیار خود بگیرد و در جهت خوب و مثبت به کار بندد و حاکم و فرمانروای پول خود باشد.

۳- اگر شما به جای شاعر بودید، برای دوستانتان چه آرزوهای دیگری داشتید؟ سعادت دوستانم را در دنیا و آخرت آرزو می‌کردم، همچنین لرزو می‌کردم که همه دوستانم عاقبت بخیر شوند.

(شما هم نظر خودتان را درباره دوستانتان بنویسید.)

درس هفدهم

۱- خلبان چگونه با شازده کوچولو آشنا شد؟ در یک صحرای دور و در یک بامداد، هنگام طلوع خورشید، با شنیدن صدای نازک و عجیب، شازده کوچولو از خواب بیدار شد که با وقار تمام او را می‌نگریست.

۲- چرا شازده کوچولو، شمارش ستارگان را برای کارفرما، بن‌فایده می‌دانست؟ چون نه ستارگان برای کارفرما فایده داشتند و نه کارفرما برای آنها فایده داشت.

۳- چرا روباه، دوست داشت اهل شود؟ خود روباه در این باره می‌گوید: زندگی من یکتواخت است، ولی تو اگر مرا اهل کنی، زندگی من چون خورشید خواهد درخشید. آنگاه با صدای پایی آشنا خواهم شد که با صدای پای دیگران تفاوت خواهد داشت: صدای پای دیگران مرا به لانه فروخواهد راند؛ ولی صدای پای تو همچون نعمه موسیقی مرا از لانه بیرون خواهد کشید.

۱- از میان گروه کلمه‌های زیر، واژه‌های نادرست را بیابید و شکل درستشان را بنویسید.
تصویر مار بوا، حضرم غذا، حدث و گمان، باوقار تمام، ودا و خدا حافظی،

وداع حضیر حدس

عظیمت به سیاره زمین، مالک ستاره گان، انسان علاقدمند
عزیمت ستارگان علاقدمند

۲- در بند اول درس، قیدها را مشخص کنید. وقتی، روزی

۳- با توجه به کلمه‌های داخل کمانک، زمان فعل‌های هر جمله را تغییر دهید و جمله را بازنویسی کنید.
من شاهکار خود را به آدم‌های بزرگ نشان دادم. (ماضی پعید)
من شاهکار خود را به آدم‌های بزرگ نشان داده بودم.
این هوایپما، با سرعت فوق العاده پرواز می‌کند. (ماضی مستمر)

این هوایپما با سرعت فوق العاده ای داشت پرواز می‌کرد.

راز دیگری از زندگی شاهزاده کوچک برای من فاش شد. (مضارع التزام)

شايد راز دیگری از زندگی شاهزاده کوچک برای من فاش بشود.

۴- جدول صفحه بعد را کامل کنید.

۱- غزل، مثنوی، قصیده نوعی شعری هستند.

۲- یکی از اجزای جمله و به معنی بند است.

۳- دو مصراع که با هم بیایند.

۴- یکی از عناصر مهم داستان

۵- یه ادبیات دفاع مقدس می‌گویند.

۶- از آن طرف بخوانید نوعی جمله است.

۷- صفت «ادب» و یکی از انواع نوشته.

۸- اگر از آن طرف بخوانید مترادف هویدا است.

۹- با فعل استفادی می‌آید.

۱۰- اولین فعل

۱۱- نوعی ماضی است.

۱۲- کتاب مشهور مولوی

۱۳- «دوست» به زبان ترکی

۱۴- معمولاً همراه آموزش می‌آید.

۱۵- حرف ربط

۱- بیانات تمام وجود خداوند را پرستش کنیم
زیرا بعد از مرگ فرصت چنین کاری را نداریم

۲- ای پروردگار بخشندۀ باروزی تو پرورش یافته ایم
وبه لطف و بخشش توعادت کرده ایم

۳- تومارا در دنیا عزیزو گرامی داشتی
و در جهان آخرت نیز همین چشم را داشته باش

۴- خدایا بالطف و مهر بانی خود پیزیز
واز در گاهت دور نکن زیرا من غیر از در گاه تو در گاه دیگری ندارم

۵- خدایا نور بصیرت و ایمان را در برابر م قرار ده
مرا از انجام کارهای ناشایست دور کن

۶- خدایا مرا اخوازی و پستی از در گاهت دور نکن زیرا هیچ در گاهی جر در گاه تو برای
من قابل تصور نیست

جزوه های بیشتر (کلیک کنید) :

ا) گام به گام رایگان نهم || نمونه سوال نهم || جزوه آموزشی نهم

جهت دانلود جدید ترین مطالب بر روی پایه خود روی لینک های زیر کلیک کنید.

ابتدایی

اول ✓ دوم ✓ سوم ✓ چهارم ✓ پنجم ✓ ششم ✓

متوسطه اول

هفتم ✓ هشتم ✓ نهم ✓

متوسطه دوم

دهم ✓ یازدهم ✓ دوازدهم ✓